

**Aan
de Gemeenteraad**

Nr. SBC/2005/309

Datum 3 mei 2005

Onderwerp definitief concept jaarverslag 2004

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u het stadsjaarverslag ter vaststelling aan. In het jaarverslag is de programmarekening 2004 verweven. Er zal een apart burgerjaarverslag 2004 verschijnen. Evenals voorgaande jaren is een sociaal jaarverslag ondervangen door een uitgebreide paragraaf bedrijfsvoering (in hst 5) op te nemen in het jaarverslag. Deel 1 van het jaarverslag (beleidsinhoudelijk en financiële resultaten inclusief balans) is bijgevoegd. Deel 2 (beheersrekening, statenwerk en productbladen) zal later via het Raads Informatie Systeem beschikbaar worden gesteld. Een gedrukt exemplaar inclusief deel 2 op CD-rom zal beschikbaar zijn voor de raadsvergadering van 31 mei 2005.

Het jaar 2004 is het eerste jaar van de nieuwe regelgeving Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) geweest. Dit heeft een behoorlijke impact gehad op de administratie en resultaten van sectoren en stad in 2004.

Het jaar 2004 is afgesloten met een aanmerkelijk positief resultaat van € 17,4 miljoen. Dit resultaat dient wel in het perspectief geplaatst te worden van de stelselwijzigingen als gevolg van BBV. Zo zijn in 2004 kosten op andere wijze verwerkt binnen sectoren en op stadsniveau, zijn er eenmalige voordelen geweest door vrijvallen van voorzieningen op producten, zijn eenmalige nadelen geweest door afboeken van immateriële vaste activa (voorbereidings-, onderzoeks- en ontwikkelingskredieten) op stadsniveau, zijn onttrekkingen en stortingen van reserves via producten en centraal gelopen die niet als zodanig waren begroot. Ook heeft opschoning van tussenrekeningen plaatsgevonden en zijn op stadsniveau voorzieningen voor dubieuze debiteuren, voormalig personeel OSB en fiscale risico's gevormd. Dit alles maakt dat het resultaat op stadsniveau niet vergelijkbaar is met andere jaren, wel geven de thema's (zoals opgenomen en toegelicht in hoofdstuk 3 van het jaarverslag deel 1) een goed beeld.

Ook is 2004 het jaar waarmee de 1^e helft van de collegeperiode er ruim op zit. In het MJP zijn hogere beleidsambities geformuleerd die via gecontroleerde productie op schema van realisatie liggen. In 2004 heeft er een herijking van het MJP plaatsgevonden, wat geresulteerd heeft in een rMOP. Hiermee zijn sommige beleidsaccenten anders komen te liggen.

Het jaar 2004 was ook het eerste jaar van het innovatietraject zoals gepresenteerd in Investeren in Dordrecht. De conclusie over 2004 is dat de benodigde taakstelling behaald is en de projecten grotendeels op schema liggen.

2. Resultaten 2004

Het jaarrekeningresultaat 2004 bedraagt € 17,4 miljoen positief. Dit is een goed resultaat. Wel dient dit resultaat te worden gezien in relatie tot stelselwijziging waardoor een vergelijking met voorgaande jaren respectievelijk interimnota 2004 niet reëel gemaakt kan worden. Op themaniveau is een vergelijk ten opzichte van de exploitatiebegroting wel mogelijk en ook gedaan. Op basis daarvan - dus geabstraheerd van correcties op stadsniveau - kan geconcludeerd worden dat het exploitatieresultaat minus incidentele baten ongeveer vrijwel op nul. Dat is gelet op een totale begroting van ruim € 450 miljoen een goede prestatie.

Onderstaand vindt u een overzicht van de opbouw van dit resultaat naar thema's, waarbij het thema stadsposten verder is gespecificeerd vanwege de grote diversiteit. De thema's waar de afwijking groter dan een miljoen is ten opzichte van de primaire begroting inclusief wijzigingen, zijn opgenomen.

resultaat jaarrekening 2004

(* € 1.000)

Programma	Thema	voordeel	nadeel	
1	beheer van de stad	dagelijks beheer	1.132	
2	jongeren	buitenschools	2.359	
3	jongeren	onderwijs en vernieuwing	1.441	
4	welzijn	sociale dienstverlening	4.285	
5	welzijn	fraudebestrijding	1.713	
6	gemeentelijke bedrijven	havenbedrijf Dordrecht		1.028
7	stadsposten en belastingen	stadsposten en belastingen		
		<i>a) waterbedrijf</i>	12.670	
		<i>b) extra dividenden</i>	4.618	
		<i>c) stelselwijziging dividendontvangst</i>		4.579
		<i>d) algemene uitkering</i>		3.033
		<i>e) stelposten</i>	2.149	
		<i>f) afboeking immateriele vaste activa</i>		5.230
		<i>g) lagere bijdrage uit algemene reserve</i>		2.468
		<i>h) afromen rentereserve</i>	5.807	
8	saldo diverse verschillen < 1 mln			2.398
		Totaal	36.174	18.736
		SALDO	17.438	

De toelichting op de resultaten zijn ook per thema toegelicht in hoofdstuk 3 van het jaarverslag. Onderstaand even een korte toelichting op enkele van de bedragen.

- 1) Betreft m.n. lagere kapitaallasten op constructies en vuilwaterriolen vanwege uitgestelde investeringen.
- 2) Betreft hoofdzakelijk beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor kinderopvang voor het realiseren van doelstellingen die ruim binnen beschikbaar gestelde middelen zijn behaald. Dit is een eenmalig voordeel van € 2,6 miljoen.
- 3) Betreft hoofdzakelijk beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor onderwijsachterstanden voor het realiseren van doelstellingen die ruim binnen beschikbaar gestelde middelen zijn behaald. Dit is een eenmalig voordeel van € 1,6 miljoen.
- 4) Betreft een voordeel op uitkering levensonderhoud (werkdeel WWB).
- 5) Betreft een voordeel op terugvordering van € 0,7 miljoen in verband met actiever invorderingsbeleid, € 0,7 miljoen op debiteuren WWB en € 0,2 miljoen op hogere aflossing van leenbijstand.
- 6) Dit nadeel wordt veroorzaakt door lagere opbrengst zeehavengelden, naheffing BTW en drinkwaterexploitatie.
- 7a) Fusie-uitkering BV gemeenschappelijk bezit Evides zoals ook gemeld in Kadernota 2005.
- 7b) In 2004 zijn hogere dividenden ontvangen op Eneco (€ 3 miljoen), Evides (€ 0,9 miljoen) en BNG (€ 0,7 miljoen).
- 7c) Voorheen werden in de gemeente Dordrecht dividenden verantwoord in het jaar waarop het betrekking had. Op grond van genoemde stelselwijziging mogen per eindbalansdatum echter geen verwachte dividenden meer als vordering worden opgenomen. Dit betekent dat met ingang van 2004 dividenden worden verantwoord in het jaar waarin zij worden ontvangen. Voor 2004 betekent de stelselwijziging een incidenteel nadeel op Eneco van € 3,8 miljoen, Evides € 0,3 miljoen en BNG € 0,5 miljoen.

- 7d) Betreft een nadeel op de Algemene Uitkering dat bij septembercirculaire 2004 bekend is geworden.
- 7e) In de begroting zijn stelposten opgenomen in afwachting van bestedingsvoorstellen (uit de organisatie). Deze zijn in 2004 niet ingediend waardoor deze stelpost vrijvalt in de exploitatie 2004.
- 7f) Volgens BBV mogen er geen immateriële vaste activa (met name voorbereidings- en onderzoekskredieten) op de balans staan. Dit betekent dat er nu eenmalig een afwaardering op deze post is geweest naar nul met € 5,2 miljoen en dus in de exploitatie een eenmalig nadeel. Daar staat wel tegenover dat de rente- en afschrijvingskosten in de komende jaren lager zijn, maar dit is al verwerkt in de begroting 2005.
- 7g) In de begroting was uitgegaan van een bijdrage aan de exploitatie om een sluitend saldo te krijgen. In de realisatie is dit gelet op het resultaat niet verwerkt.
- 7h) Afspraak is dat het plafond van de rentereserve € 10 miljoen is. Het resultaat in 2004 was zodanig dat het saldo van de reserve daarboven zat zodat voor € 5,8 miljoen is afgeroomd naar de exploitatie.
- 8) Dit is het saldo van alle plussen en minnen op de overige thema's die afzonderlijk kleiner dan een miljoen waren.

Het saldo van de jaarrekening 2004 is dus € 17,4 miljoen positief. De fusie-uitkering van Evides van € 12,6 miljoen is bij Kadernota 2005 bestemd als voeding voor SI. Daarmee komt het nog te bestemmen resultaat 2004 op € 4,8 miljoen. Bij de Kadernota 2006 zal besluitvorming plaatsvinden over de resultaatbestemmingsvoorstellen van de sectoren en bedrijven voor 2005. De bestemmingsvoorstellen zullen ook beïnvloed worden door de stelselwijziging die op sommige posten, reserves en voorzieningen samenhangt met BBV. Deze zullen bij kadernota 2006 als technische bestemmingsvoorstellen worden gepresenteerd naast de onontkoombare en afweegbare voorstellen.

3. Beleidsvoortgang

Er is grote tevredenheid over het behalen van een gecontroleerde productie. Daarmee ligt de realisatie van doelstellingen uit MJP en rMOP, ondanks hoog ambitieniveau, redelijk op schema. Ook is er met tevredenheid geconstateerd dat het innovatietraject zoals gepresenteerd in "investeren in Dordrecht" op schema ligt. De opgelegde taakstellingen voor 2004 zijn gehaald.

In 2004 hebben er vele activiteiten en ontwikkelingen plaatsgevonden die van groot belang zijn voor de stad en haar inwoners. Het voert te ver om ze allemaal op te sommen, maar wel zijn er enkele hoofdlijnen aan te geven.

De totale werkgelegenheid in Dordrecht is vanaf 2000 t/m 2003 met 1,8% gegroeid. In 2004 is een (ook landelijk) daling in de werkgelegenheid geweest welke halverwege het jaar minder scherp werd. Sectoren zoals toerisme en detailhandel, maar ook de zorg, bieden wel goede groeipotenties voor de werkgelegenheid. Er is en wordt dan ook stevig ingezet op ontwikkelingen in deze (nieuwe) sectoren om de teruggang in de industriële werkgelegenheid op te kunnen vangen.

Tegelijkertijd wordt onder de vlag van Shipping Valley getracht de bedrijvigheid in de sectoren maritiem en metalectro te versterken.

Een goede verhouding tussen onderwijs en arbeidsmarkt is van economisch belang.

Onderwijsvernieuwing wordt vanuit het bureau KIS-D (voorheen programmabureau Leerpark) samen met betrokken partijen gestimuleerd en vormgegeven.

De ligging van Dordrecht aan multimodale assen is een sterk pluspunt voor de bereikbaarheid en aantrekkingskracht van de stad. Wel moet de congestie op het knooppunt N3/A16 worden opgelost om de ontwikkeling van Dordtse Kil IV mogelijk te maken. Oplossingen voor de korte termijn zijn binnen de bestaande infrastructuur mogelijk. Met het in 2004 vastgestelde beleidskader Citymarketing wordt Dordrecht gepositioneerd als een centrumstad voor de regio, een aantrekkelijke stad voor bewoners, bezoekers en bedrijven, met een erkende historische kern. De leegstand in het

centrum is eind 2004 fors gedaald met 17%. In het Koopstromenonderzoek Randstad heeft Dordrecht zich, dankzij forse investeringen, redelijk weten te handhaven.

De inwoners van Dordrecht wonen over het algemeen naar hun zin en laten zich positief uit over voorzieningen in hun buurt en omgeving. De leefbaarheid in de buurt wordt door de Dordtenaren gewaardeerd met een gemiddeld rapportcijfer van 6,9. Het streven is naar meer differentiatie in het woningaanbod. De woningvoorraad is in het afgelopen jaar met 1,9% afgenomen en bestaat uit een relatief groot aandeel goedkopere woningen. Met een aantal grote nieuwbouwprojecten, zoals Golf en Wonen, Jagers- en Windhondpolder en De Hoven wordt het topsegment in het woningaanbod vergroot.

Wat betreft veiligheid gaan het de goede kant op. De criminaliteit in Dordrecht is in 2004 met ruim 17% gedaald, door o.a. de inzet van buurtagenten en stadswachten in de wijken, maar ook door de succesvolle aanpak van veelplegers, jeugdcriminaliteit, de campagnes, ketensamenwerking tussen verschillende organisaties en de goede beveiliging van industrieterreinen. De subjectieve veiligheid stabiliseert zich enigszins: bijna vier op de tien Dordtenaren voelt zich soms onveilig. Voor wat betreft het oplossen van externe veiligheidsrisico's zijn we afhankelijk van o.a. rijk en provincie, waar we in sommige opzichten nauwelijks of geen invloed hebben op de besluitvormingsprocessen van deze partijen. Daar waar de gemeente wel invloed heeft, zijn in diverse beleidsnota's maatregelen en oplossingen gegeven om op de korte termijn de hinder en risico's in te perken.

De beleidsverantwoording in het jaarverslag 2004 is gestoeld op de ambities en doelstelling uit het MJP/GSB Dordrecht 2002-2006. Halverwege de Raadsperiode is het MJP/GSB herijkt. Hieruit kwam naar voren dat de sturing door de Gemeenteraad toeneemt indien gekozen wordt voor een beperkte set meetbare, strategische doelen, waarop een realistische ambitie wordt geformuleerd. Daarnaast heeft het regionale GSB-experiment ertoe geleid dat de Drechtsteden in 2004 een kwaliteitssprong in gang hebben gezet, die tot uiting komt in een drietal (beleids)processen. Het Drechtstedenbestuur constateerde dat de verbindende elementen tussen de strategische (beleids)processen zo talrijk zijn, dat ze logischerwijs zouden moeten stelen op één samenhangend document. In vervolg op de herijking van het MJP/GSB en de kwaliteitssprong van de Drechtsteden is het Meerjaren OntwikkelingsPlan Dordrecht / Drechtsteden 2005-2009 tot stand gekomen. In het RMOP is het lokale en regionale Grote Stedenbeleid met elkaar geïntegreerd.

4. Bedrijfsvoering

In 2004 is de organisatie verder gegaan op de reeds ingeslagen weg. Zo is aandacht besteed aan kwaliteitstraject (INK-model). In Berlijn is hiervoor door de gemeente een internationale prijs in ontvangst genomen en hebben vele sectoren een Medewerkers Tevredenheids Onderzoek en/of Klant Tevredenheid Onderzoek met een bijbehorende positiebepaling uitgevoerd. Verder heeft integriteit de aandacht gehad wat onder andere als gevolg heeft dat de ambtseed voor nieuwe medewerkers werd ingevoerd. De bedrijfsvoeringsparagraaf is opgenomen in hoofdstuk 5 van het jaarverslag, hierin is aandacht voor ICT, juridische zaken, communicatie, huisvesting, duale werkwijze, leiderschap en organisatieontwikkeling. Verder is naast bovenstaande onderwerpen specifieke aandacht besteed aan de monitor dagelijkse kwaliteit en personeelsbeleid (onder andere in- en uitstroom). Het onderdeel personeel wordt daarin uitgebreid behandeld omdat er geen apart sociaal jaarverslag komt.

Ook het College OnderzoeksProgramma 2004 is in bovengenoemde paragraaf verantwoord.

5. Verklaring en rapport van bevindingen van de accountant

Wij doen u het concept rapport van bevindingen van de accountant op de jaarrekening 2004 toekomen. Het concept zal besproken worden in de Algemene Directie en ons college en zal indien nodig nog voorzien worden een reactie. Toch wilden wij u dit rapport in combinatie met het jaarverslag doen toekomen. Onderstaand worden enkele highlights benoemd.

Algemeen

Het proces rondom de jaarrekening is moeizaam verlopen. Ook is in de loop van dat proces een managementletter gepresenteerd door de accountant die dat onderstreept. Hierover heeft de accountant ook in de vergadering van de commissie Bestuur en Middelen van 12 april 2005 een presentatie gehouden. Op basis hiervan zal naast de rechtmatigheid ook ingezet gaan worden op een programma versterking van sturing control & beheer. Hierin zal de herijking van de P&C-cyclus, meerjaren investeringsprogramma en beheer op orde meegenomen worden.

Rapport van bevindingen

- a. Vorm: Er is gekozen één jaarverslag aan de raad aan te bieden waarin integraal beleids- en financiële verantwoording samenkomen. In één verslag willen we niet twee keer hetzelfde moeten zeggen en dus is er inderdaad geen scheidslijn tussen verslag en rekening.
- b. BBV 2004: De accountant besteedt in hoofdstuk 5 aandacht aan wijzigingen als gevolg van BBV. Al eerder in deze brief is daar aandacht aan besteed en sluiten de opmerkingen van de accountant daarop aan. Zoals gezegd in het rapport, de benodigde correcties zijn in goed overleg uitgevoerd.
- c. Overig:
  1. Nota Reserves en voorzieningen. In het rapport wordt op verscheidene plaatsen ingegaan op het ontbreken van een nota reserves en voorziening. Door het ontbreken ontstaan er problemen rond rechtmatigheid (interne regelgeving), maar ook met BBV2004 zoals bij onderhoudsvoorzieningen en reserve BCF. De noodzaak van een nota reserves en voorziening is dan ook helder en er zal in 2005 aan een nota worden gewerkt.
  2. Overige voorzieningen. Er worden in het rapport enkele voorzieningen (hoofdstuk 7) genoemd die gevormd zijn om bestaande risico's af te dekken of nader in beeld te brengen. Deze zijn door de organisatie onderschreven.
  3. Verder zijn er door de accountant nog enkele afspraken benoemd zaken benoemd die bij een controle over het jaar 2005 nadere aandacht zullen krijgen zoals een post onderhanden werken van Ingenieursbureau en erfpachtgronden.
  4. Netwerk. In 2004 is besloten de Gemeenschappelijke Regeling Netwerk te beëindigen, wat formeel in 2005 zal worden afgerond. Begin 2005 is aan de raad gecommuniceerd dat de aandelenwaarde € 2,2 miljoen was. Op basis van de verslaggevingvoorschriften mogen aandelen niet hoger gewaardeerd worden dan daadwerkelijk is betaald (was in 2004 nihil en in 2005 € 115.196,-). Op basis hiervan is in de jaarrekening 2004 de waarde van de aandelen teruggebracht naar nul en is de voorziene baat komen te vervallen.

Rechtmatigheid

De afgelopen maanden is veel gezegd en geschreven over de nieuwe rechtmatigheidscontrole bij de jaarrekeningen van gemeenten en provincies. De accountant moet vanaf de jaarrekening 2004 volgens andere en strengere eisen zijn controle uitvoeren. De accountant moet voortaan controleren of de posten in de jaarrekening (meer precies de baten, lasten en balansmutaties) rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatig betekent hier: in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving. Onrechtmatig betekent dus niet hetzelfde als frauduleus. Bij fraude wordt men er doorgaans zelf beter van. Dat wordt met het begrip onrechtmatig niet bedoeld.

Wij hebben u in november 2004 en in april jl. per brief geïnformeerd over de aanpak die wij hebben gekozen om binnen onze gemeente de rechtmatigheid op orde te krijgen. Het jaar 2004 is voor ons, in lijn met de verwachtingen van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de VNG, een overgangsjaar geweest, waarover wij een oordeelsonthouding hebben gekregen. Wij hebben het afgelopen jaar echter wel benut om een Plan van Aanpak op te stellen voor de verbetering van de rechtmatigheid. De kennis en deskundigheid op dit terrein is versterkt, risico's zijn in kaart gebracht. Dit najaar zullen wij u, conform het aan u gepresenteerde Plan van Aanpak, een voorstel voorleggen voor het toetsingskader voor de rechtmatigheidscontrole 2005. Daarmee zal er in 2005 een beter zicht zijn op rechtmatigheid.

Accountantsverklaring

De accountantsverklaring zegt dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft en dat er geen rechtmatigheidsonderzoek heeft plaatsgevonden. Ook is er een toelichting opgenomen waarbij aandacht wordt gevraagd voor Europese Richtlijnen "Werken", "Leveringen" en "Diensten". De opmerking is bekend en juist de benodigde verbetering omtrent de beheersing en zal onderdeel zijn van een overkoepelend een programma versterking van sturing control & beheer.

6. Ten slotte

Al met al is het jaar 2004 een bewogen jaar geweest waarin er een mooi financieel resultaat is behaald, de taakstellingen uit het innovatietraject voor het eerste jaar gerealiseerd zijn en dankzij een gecontroleerde productie de realisatie van de ambitieuze beleidsdoelstellingen op schema ligt.

Wij stellen u voor het jaarverslag 2004 vast te stellen en het rapport van bevindingen bij het jaarverslag voor kennisgeving aan te nemen.

Het college van Burgemeester en Wethouders van Dordrecht
de secretaris

H.W.M. Wesseling

de burgemeester

R.J.G. Bandell